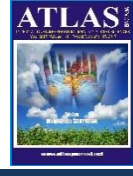

ATLAS INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL ON SOCIAL SCIENCES

ISSN:2619-936X

Article Arrival Date:17.06.2018

Published Date:22.09.2018

2018 / September

Vol 4, Issue:12

Pp:986-994

Disciplines: Areas of Social Studies Sciences (Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences)

MENKUL KIYMETLER BORSASINA ETKİ EDEN MAKROEKONOMİK FAKTÖRLER

THE IMPACTS OF MACROECONOMIC FACTORS ON STOCK MARKETS

Dr. Öğretim Üyesi Hakan YILDIRIM

Yozgat Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, Finans Anabilim Dalı

Dr. Öğretim Üyesi Gökmen KANTAR

Namık Kemal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Hızla değişen küresel şartlar ve makroekonomik dengeler hisse senedi fiyatlarına etki etmekte ve bu durumda yatırımcıların alım satım kararlarında büyük ölçüde değişikliklere sebep olmaktadır. Bu sayede hem menkul kıymet borsaları hem de yatırımcı kararları yön bulmaktadır. Hisse senedi alım satım kararına etki eden faktörlerden bir diğeri de yatırımcıların yapmış oldukları temel ve teknik analiz gibi yöntemlerdir. Bu yöntemler yardımıyla yatırımcılar menkul kıymetlerin fiyat aralıklarını ve trendlerini belirlemeye çalışırlar ve bu yönde alım satım yaparlar.

Dolayısıyla bu çalışmada gerek menkul kıymet borsalarını gerekse yatırımcı kararlarını etkileyen faktör ve analizlerin önemi vurgulanmıştır. Söz konusu çalışmada menkul kıymet borsaları tarihi ve mahiyeti, hisse senedi yatırımların da kullanılan analizler ile menkul kıymet borsasına etki eden makroekonomik faktörlerden bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler; Menkul Kıymetler Borsası, Yatırım Analizleri, Finansal Yatırım

ABSTRACT

Rapidly changing global conditions and macroeconomic balances affect stock prices, which in turn cause large changes in investors' trading decisions. In this respect both securities exchanges and investor decisions find direction. Another factor affecting the stocks's purchase and sale decision are basic and technical analysis that investors have made. With the help of these methods investors try to determine the price ranges and trends of the securities and according to this, they do businesses.

Therefore, in this study, it is emphasized the importance of factors and analyzes that affect securities stocks and investor decisions. History and nature of securities exchanges, analyzes used in stock investments and the macroeconomic factors affecting the stock market are mentioned in this research.

Key Words: Security Market, Investment Analysis, Financial Investment

1. GİRİŞ

Her geçen gün daha fazla yatırımcıya sahne olan menkul kıymet borsaları gün geçtikçe gelişmekte ve farklı sektörler için hisse senetlerinin alım ve satımına yardımcı olmaktadır. Gelişen menkul kıymet borsaları yatırımcıların da aynı şekilde gelişmesine sebep olurken alım satımlarında yoğunlaşmasına sebep olmaktadır. Menkul kıymet piyasasında işlem yapan gerek bireysel gerekse kurumsal yatırımcılar teknolojinin gelişmesiyle daha hızlı alım satım kolaylığı, piyasa hakkında bilgi erişimi ve analiz yöntemlerinin yaygınlaşması gibi

avantajlardan faydalanabilmektedirler. İnternet ortamından yapılan alım satımlar yatırımcıların maliyetlerini düşürürken, bilgi erişimi kolaylığı ve analiz yöntemlerinin yaygınlaşmasıyla alım satım kararlarına yardımcı olmaktadır.

Menkul kıymet borsalarının hisse senedi ve tahvillerin alınıp satıldığı piyasalar olmasının yanı sıra ülkelerin ekonomik durumları hakkında bilgi veren önemli bir göstergedir. Gerek menkul değerlerin fiyat endeksleri gerekse menkul kıymet borsasının genel durumu yatırımcıya ülkenin ekonomik koşulları hakkında fikir sunabilmektedir. Dolayısıyla menkul kıymet borsaları ülke ekonomisi açısından önemli bir parametredir.

Diğer yandan menkul kıymet piyasasında alım satım yapan yatırımcılar gayri safi milli hâsıla, kişi başına harcanabilir gelir, enflasyon, işsizlik oranları, para arzı, maliye politikaları ve bütçe açığı gibi makroekonomik göstergeleri önemseyerek; temel analiz, ekonomi analizi, sektör analizi, firma analizi ve teknik analiz gibi yöntemlere başvurur ve yatırım kararı verirler. Bu sayede ülke ekonomisi için azımsanamayacak kadar önemli bir yapı olan menkul kıymet borsası makroekonomik değişkenler ve yatırımcıların verdiği alım satım kararları ile şekillenir.

Yatırımcıların alım satım kararına etki eden makroekonomik değişkenler ile analiz yöntemleri yatırımcıların vermiş oldukları kararlar doğrultusunda getirilerini de etkilemektedir. Dolayısıyla menkul kıymet piyasasında işlem yapan yatırımcıların makroekonomik göstergeleri iyi yorumlayabilmesi ve yatırım kararında büyük rol oynayan analiz yöntemlerini doğru kullanabilmesi yatırımcı açısından önem arz etmektedir.

2. MENKUL KIYMET BORSALARI

Alıcı ve satıcının buluşturulduğu ve organize bir şekilde çalışan borsalara menkul kıymetler borsası denir. Menkul kıymet borsaları belirli kurallar çerçevesinde kayıt edilmiş menkul kıymetlerin alım satım işlemlerinin yapıldığı piyasalardır. Söz konusu alım ve satım işlemleri belirli müeyyidelere bağlanmıştır. Menkul kıymet borsaları birincil piyasaya arz edilen menkul değerlerin arzını kolaylaştıran ikincil piyasalardır. Alım ve satım işlemleri borsada verilen emirlerin uygulanması ile yapılır. Menkul kıymet borsaları, menkul kıymetlerin gerçek değerlerinde alınıp satılmasına yardımcı olması ile alım ve satım sürecinin kolaylaştırılması konusunda yardımcı bir rol oynamaktadır(Çapanoğlu, 1993 s.25).

Şüphesiz ki ekonominin gelişmesindeki en büyük katkı sağlayıcı faktörlerden birisi menkul kıymet borsalarıdır. Standart ve şeffaf bir ortamda hisse senedi ve tahvil gibi uzun vadeli menkul kıymetlerin alınıp satılması ile yatırımcıların daha kolay ve daha ucuz alım satım yapabilmelerine olanak sağlanabilmektedir. (Sarıkamış, 2005, s.21-22).

2.1. Dünya' da Borsanın Tarihi

Menkul kıymet alım ve satımının M.Ö 180 yılında Roma' da başladığı söylenmektedir. İlk borsa kurulma tarihi ise 15. Yüzyıl olarak bilinmektedir. 15. Yüzyılda ticaretin gelişmeye mal alım ve satımlarında vadeli çalışılmaya başlanmış ve satılan mal karşılığı poliçe alma durumu ortaya çıkmıştır. Satılan mallar karşılığında edinilen poliçeler nakde dönüştürülmeliydi ve bu poliçeler ıskonto edilmeye başlandı buda menkul kıymetin el değiştirmesi demektir. Bunun üzerine 1460 yılında Antwert' te kurulan ilk borsa olmuş ve ardından 16. Yüzyılda Amsterdam borsası adını duyurmuştur. Amsterdam da faaliyete başlayan ve yatırımcıların kar payı ile tanışmasını sağlamış olan menkul kıymetler borsası sanayi devrimi ile filizlenmiş dünya çapında yayılmaya başlamıştır (Başoğlu ve Ceylan., 2009, s.54).

2.2. Türkiye’de Borsanın Tarihi

1866 yılında ‘‘ Dersaadet Tahvilat Borsası’’ kurulmuştur. 1906 yılında ‘‘ Esham ve Tahvilat Borsası ‘’ olarak değiştirilmiştir. 1929 yılında kabul edilen 1447 sayılı Menkul Kıymetler ve Kambiyo Borsaları Kanunu ve aynı yıl çıkarılan 8172 sayılı nizamname ile mevcut borsa yeniden düzenlenmiş ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası adı altında çalışmaya başlamıştır. 1938 yılına gelindiğinde İstanbul Borsası kapatılarak Ankara’ya taşınmıştır. 1941 yılına kadar faaliyet Ankara’da faaliyet göstermiş ve 1941 yılında İstanbul’a tekrardan taşınmıştır.

1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası kanunu ile sermaye piyasası yeniden düzenlenmiş, yeni bir şekil ve içerik verilmek istenen Menkul Kıymet Borsaları 06.10.1983 yılında 91 sayılı Menkul Kıymetler Borsaları hakkında kararname çıkarılmıştır ve 26 Aralık 1985 yılında ‘‘İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’’ faaliyete başlamıştır. (Erişim Tarihi: 07 Aralık 2015, <http://www.borsaistanbul.com/data/yayinlar/ik.pdf>)

3. HİSSE SENEDİ YATIRIMLARINDA KULLNILAN ANALİZLER

Doğası gereği gelecek ile ilgili yatırım kararı vermek zordur çünkü gelecek belirsizlik ve risk içermektedir. Özellikle hisse senedi gibi finansal varlıklara ilişkin getirilerin öngörülmesi zordur. Dolayısıyla, bireysel ve kurumsal yatırımcıların finansal varlıklara ait öngörülere sahip olması büyük bir önem taşımaktadır. Geleceğin tahmin edilmesi takdirde belirsizlik faktörü ortadan kalkar ve doğru kararlar alınabilir. Gelecek ile alakalı bilgi sahibi olma durumu yüksek getirilere sahip olmayı da sağlayacaktır(İlarslan, 2014, s.6194).

Dolayısı ile hisse senedi piyasalarında getiri elde etmek ya da zararların önüne geçebilmenin en temel yolu iyi analizden geçmektedir. İyi bir tahmin daha doğrusu analiz yapılabilmesi için finansal bilgi sisteminin iyi çalışması gereklidir. Fon arz ve talep eden yatırımcıların doğru karar verebilmeleri için; fonlarını arz eden kuruluşların doğru bir şekilde şirketleri hakkında bilgi sağlayıcı olmaları. Sadece şirketlerin değil yatırımcılarında aldığı haberleri bilgi olarak kabul edebilmesi ve yorumlaması için; (i) haberin beklenen bir kararı etkilemesi (ii) haberin bilgi sağlayıcı olması (iii) öğretici şekilde olması (iv) bilginin karar alıcıyı harekete geçirmesi (v) yatırımcının mevcut kararını değiştirebilecek nitelikte olması gerekmektedir (Usul ve Bekçi s. 68).

Buda demek oluyor ki Yatırımcıların yatırım konusu fonların arz ve talep edildiği piyasanın her safhasında bilgi aktarımı finansal bilgi ile sağlanmaktadır. Yatırımcının doğru ve sağlıklı karar alabilmesi için bilgi birikiminin zamanında, gerektiği gibi ve güvenilir olarak sağlanması gerekmektedir. Bu durum sadece yatırımcıların doğru karar vermesine sebep olmamakla birlikte bir yandan da yeni yatırımcıların katılmasına da sebep olacaktır.

Yatırımcılar hisse senedi alım satımı yaparken yatırımın değerinin tayin edildiği üç farklı unsur vardır bunlar; yatırımcının istediği getiri oranı, nakit akımlarının riskliliği ve yatırımdan beklenen nakit akımlarının zamanları ve miktarlarıdır (Türko, 2002, s.58).

Hisse senetlerinde belirli bir vade olmadığı ve oynak bir piyasada faaliyet gösterdikleri için belirsizliği yüksek ve değerlemesi yani analiz edilmesi daha zor bir enstrüman olarak bilinir. Finansal varlıkların gerçek değerleri vardır ve hisse senedi piyasasındaki dalgalanmalarda bu gerçek fiyat üzerinde oluşur ancak bazı mücbir durumlarda ve pazar koşullarının da etkisiyle pazar fiyatı ve gerçek değer arasında fark oluşabilmektedir (Sarıkamış, 2000, s.137).

3.1 Temel Analiz

Yatırımcılar fiyat hareketlerinin ne olacağı hususunda bilgi sahibi olmak isterler ve risk getiri ikilisinden yatırımın getirisini belirlemeye çalışırlar. Fiyatların tahmin edilmesinde temel analiz ve teknik analiz gibi yöntemlere başvuran yatırımcılar bu yolla getirilerini yükseltmeye çalışırlar. Teknik analiz yatırımcıların geçmişe ait fiyat hareketlerine bağlı olarak gelecekteki

muhtemel fiyat hareketlerini tahmin etme yöntemidir. Temel analiz teknik analize göre daha zor ve daha fazla bilgi birikimi gerektirir ve yatırım kararı yapılacak hisse senedine odaklanmak yerine tüm ekonomi, sektör ve firmanın tamamının incelenmesi gereklidir. Tüm bu bilgilerin ışığında doğru bir şekilde yorumlanması en olmazsa olmazındandır da. Bu yapısı ile temel analiz zaman alıcı, maliyetli ve gelecekte olacak fiyat akımının bugüne indirgenmesi olarak kabul edildiği için daha gerçekçi olarak kabul edilen bir analiz türüdür. Kısa vadede doğru kestirimler olmayabilse de uzun dönemde bulunan değerler oluşabilmektedir (Sevinç, 2004 , s. 1).

Temel analiz geniş bir kapsama sahiptir ve sermaye piyasasının, ekonominin ve farklı sektörlerin analizini içermektedir. Makroekonomik çerçevede analizi de kapsayan temel analiz; söz konusu ülkenin mal ve hizmet üretimini, karlılık düzeyini, para ve maliye politikalarını, karlılık düzeyini enflasyon düzeyini ve üretkenliğine değinerek ekonomik bir analiz yapılmaktadır. Sermaye piyasası, sektör ve şirket analizi de temel analize büyük ölçüde destek olmaktadır. İşin özü temel analiz piyasaya ulaşan bilgilere dayanarak kamuya açıklanan tüm bilgiler ve finansal tabloların incelenmesi yolu ile şirkete ait gerçek değeri anlamaya çalışmaktır. Temel analizin özünde firma ile ilgili gerçeklerin var olduğu varsayıldığı için teknik analize göre daha gerçekçi kabul edilmektedir (Karan, 2004, s.439).

3.3 Ekonomi Analizi

Yatırımcıların yatırım yaptıkları yahut yatırım yapmayı düşündükleri hisse senedi ve ekonomik anlamdaki durum arasında bir ilişki olduğu bilinmektedir. Ekonomik anlamda ülke yahut dünyada meydana gelen değişimler, gelişmeler ve krizler şirketlerin faaliyet gösterdiği alanlarda etkilidir ki buda şirketleri doğrudan etkilemektedir (Sevinç, 2004, s.22).

2001 ve 2002 yılları arasında Türkiye de meydana gelen ekonomik bunalım enflasyon ve faiz oranlarının da artmasına sebep olmuş ve ortaya ekonomik bir durgunluk çıkmıştır. Merkez bankası fiyat istikrarını sağlamaya yönelmiş ve faiz indirimini sık bir şekilde kotasyon yaparak daha aşağılara çekmiş ve % 28 oranında aşağı çekmiştir. Ardından 2002 seçimleri olmuş ve tek partili bir döneme geçen Türkiye birleşik faiz anlamında %47,13 oranında bir indirim gerçekleştirmiştir. 2002 yılında ekonomik anlamda oluşan olumlu hava finansal piyasaları olumlu yönde etkilemiştir (Sevinç, 2004, s.3).

Bu sebeplerden dolayı genel ekonominin analiz edilmesi hisse senedi yatırımcıları açısından önemli bir araçtır çünkü ileride sermaye karını amaçlayan yatırımcılar fiyat hareketinin ne yönde olacağını bilmeli ki söz konusu karı elde edebilsinler ve bunun etkin bir şekilde tahmin edilebilmesi içinde makroekonomik durumun iyi takip edilmesi gerekmektedir.

3.4 Sektör Analizi

Temel analize göre ilk olarak makroekonomik değerler, gelişmeler ve veriler göz önünde tutulur ardından yatırım yapılacak hisse senedine ait sektör araştırması yapılır çünkü söz konusu ekonomik analiz tek başına yeterli olmayacaktır. Gayrisafi milli hasılayı ele alınırsa bir firmanın büyümesi ya da küçülmesi arasında ilişki tabii ki de vardır ancak bu aynı hızda veya düzeyde olmayabilir. Bu yüzden yatırım yapılacak hisse senedine sahip firmanın faaliyet gösterdiği sektör analiz edilmelidir (Aksoy ve Ahmet, 1988, s.146).

Makroekonomik dalgalanmalardan her sektör aynı şekilde etkilenmemektedir dolayısı ile sektör analizi yapılırken yapılması gereken ilk şey sektörün ekonomik konjonktüre ne kadar duyarlı olduğunun test edilmesidir. Örneğin turizm sektörü ele alındığında ekonomik dalgalanmalara karşı daha duyarlı bir yapıya sahiptir (Karslı, 1994, s. 432).

Göz ardı edilemeyecek diğer faktörler ise devlet müdahalesi, mal ve hizmetlerin özellikleri, talep esnekliği ile arz ve talep gibi faktörlerdir.

Öte yandan sektörler tıpkı insanlar gibi yaşam seyirlerine sahiptirler. Söz konusu yaşam seyri, sektörün içinde bulunduğu dönemdir ve ‘kuruluş’, ‘büyüme’, ‘olgunluk’ ve ‘gerileme’ dönemi olarak sınıflandırılmaktadır (Başoğlu ve diğ., 2009, s. 470).

Ekonominin inişli çıkışlı olmasından dolayı tamamı ile veya kısmi olarak etkilenen sektörlerin yanı sıra etkilenmeyen sektörlerde vardır. Dolayısı ile ekonomik dalgalanmalara göre bu sektörleri üçe ayrılmaktadır: (i) savunmacı sektörler (ii) büyüyen sektörler ve (iii) Dönemsellik gösteren sektörlerdir. Yatırımcılar tarafından ekonomik dalgalanmalardan etkilenmeyen büyüyen sektörlerle ait hisse senetleri tercih edilmektedir (Aksoy ve Ahmet; 1988, s.146).

3.5 Firma Analizi

Firmaların gelecekte yapacağı gelir akışı ve söz konusu gelir akışının riskleri firmaların gelir akışındaki risk durumu firmanın değerini belirler. Yatırım yapmayı düşünen yatırımcılar karar alma noktasında firma değerinden etkilenirler. Bu yüzden yatırımcılar firma değerini iyi saptamak için firma analizi yapmaya başvurmalıdırlar.

Firma analizi firmaya ait tüm özelliklerin bütünü ile incelenmesidir. Firmanın ünvanı, ihracat durumu, satışları, rakipleri karşısındaki gücü, kar dağıtım kararları, finansal geçmişi, sermayesi, itibarı, kredi durumu, var olan projeleri, üretim konusu ve hacmi, kapasitesi, karları gibi hususların incelenmesidir. Tüm bu kavramların yanı sıra mali tablo hesaplamaları da firma analizinin içindedir (Karaşın ve Gültekin, 1996, s.13).

3.6 Teknik Analiz

Teknik analiz gelecekteki fiyat hareketini kestirmek için fiyat grafiklerini kullanarak piyasa hareketini gözlemler. Teknik analiz en önemli noktasının altında geçmişte var olan fiyat hareketleri yatar. Teknik analize odaklanmış analistler geriye kalan tüm bilgileri yok sayarlar ve sadece fiyata odaklanırlar. Teknik analize önem veren yatırımcılar fiyat hareketlerinin olduğu bir grafik çizerler ve bu grafik üzerinden belirli bir döneme ait hareketlere bakarlar ve bu dönemden geleceğe ait fiyat hareketi ile alakalı bilgi almaya çalışıp bu bilgiler sayesinde ileriye dönük tahminler yapmaya çalışırlar (Özçam, 1996, s.16).

Teknik analiz yaklaşımında üç ayrı yaklaşım vardır bunlar: (i) Piyasa hareketleri her şeyi dikkate alır (ii) fiyatlar trendler içinde hareket ederler (iii) tarih kendini tekrar eder (Murphy, 1999, s. 2)

(i) Piyasa hareketleri her şeyi dikkate alır

Bu varsayıma göre, arz ve talep piyasaya ve fiyata yansıtılan bilgilerden etkilenmektedir. Başka bir deyişle, tüm unsurlar fiyatı etkilemektedir. Hisse senedinin piyasa fiyatı hisse senedine yönelen arz ve talep tarafından belirlenmektedir ve bu söz konusu hisse senedine yönelen arz ve talebi etkileyen birçok unsur mevcuttur. Bu unsurlar ekonomik göstergeler, sektör bilgileri, firmaya ait beklentiler ve kar dağıtımı olabileceği gibi yatırımcıların hırsları, sevinçleri, üzüntüleri ve beklentileri gibi psikolojik faktörlerde olabilmektedir. Anlaşılacağı üzere bu varsayım temel bilgilerin yanı sıra yatırımcıların psikolojilerinin de fiyatları etkilediğini kabul etmektedir(Özekşi, 2005, s. 5).

(ii) Fiyatlar trendler içinde hareket ederler

Söz konusu varsayım, fiyatların belirli bir zamanda, belirli bir trendi takip ettiğini ve önemli noktaların bu trendlerin başlangıcını ve sonunu belirlediğine inanır. Bu durumda gösteriyor ki yatırımcıların trend yönünde işlem yaptıklarını ve fiyatların bu trend üzerinde yön aldıklarını varsayımına inanır (Özekşi, 2005, s. 5).

(iii) Tarih kendini tekrar eder

Söz konusu varsayım geçmişte gerçekleşmiş fiyat hareketlerinin tekrarlayacağı varsayımına inanmaktadır. Bu varsayım teknik analize ait en önemli yaklaşımdır çünkü piyasadaki hareketlilik insan psikolojisi ile ilişkilidir ve bu yaklaşım geçmişteki fiyat hareketlerinin insan psikolojisine bağlı olarak davranış gösterdiğine inanır. Bu durumda, yatırımcıların psikolojisinin değişmeyeceği veya tekrar edeceği varsayımı oluşmaktadır ve buna bağlı olarak teknik analiz geleceğin geçmişin tekrar etmesinin beklentisinde olan bir analizdir(Murphy, 1999, s. 4-5).

4. HİSSE SENEDİ FİYATINA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Son zamanlarda makroekonomik değişkenler ile hisse senedi fiyatlarının arasındaki ilişki akademik çevreler tarafından önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. Makroekonomik değişkenler ile birlikte psikolojik faktörlerde en önemli konu haline gelmiştir çünkü söz konusu makroekonomik değişkenler sebebi ile yatırımcı davranışları hızlı bir şekilde ön plana çıkmaktadır. Piyasa koşullarında bir değişme olmaması durumunda bazen psikolojik davranışların etkisi sebebi ile hisse senedi fiyatlarında değişmeler meydana gelmektedir. Finans literatüründe birçok araştırma makroekonomik değişmelerin hisse senedi fiyatının bir fonksiyonu olarak görülse de bir kısım araştırmacı makroekonomik değişkenler ile hisse senedi fiyatlarının arasındaki ilişkinin bir biri ile çeliştiğini öne sürmüşlerdir (Özer ve Diğerleri, 2011, s.164)

4.1 Global Şartlar

Özellikle son yıllarda tamamı ile kendini hissettiren globalleşme kavramı artan teknolojik gelişmeler sayesinde kıtaları birbirlerine yakınlaştırmış ve mal ve hizmet üretimi gibi kavramlara ait giderleri minimize etmeye başlamıştır. İşin özü, ülkeler artık birbirlerine karşı daha fazla yakınlaşmaya başlamış ve birbirleri için olmazsa olmaz hale gelmişlerdir. Bu sebeptendir ki makroekonomik dengenin ve değişmelerin yanı sıra küreselleşme kavramı da göz önünde tutulmalıdır ki başarılı bir yatırım söz konusu olsun. Yani, küreselleşen bir sermaye piyasası ele alındığında yabancı yatırımcılarında bu piyasanın oyuncuları haline gelmesine sebep olacaktır ve hisse senedi yatırımcılarının da yabancı ülkelere ait hisse senetlerine doğru bir yatırıma sevk edecektir ki buda yatırımlarının çeşitlendirilmesine yardımcı olacaktır. Tabii ki, yabancı menşeli hisse senetlerine artan yatırım talebi yerli hisse senetlerinin fiyatına etki edecek ve yerli hisse senetlerinin fiyatını düşürecektir.

Görüldüğü üzere küreselleşen şartların takibi önemli bir hal almakta ve hisse senedi fiyatlarını da etkilemektedir.

4.2 Ülke Şartları Ve Ekonomik Göstergeler**4.2.1 Gayrisafi Milli Hâsıla**

Milli gelir, dönem başı ve sonunda aynı zenginlikte kalmak koşuluyla, bir yıl içerisinde, bir ülkede üretilen mal ve hizmetlerin piyasa fiyatlarıyla toplam değeridir. Diğer yandan, bir ülkede, bir yıl içerisinde mal ve hizmetlerin üretimlerinden meydana gelen, üretim faktörlerinin gelirlerinin toplam parasal değerine, milli gelir denmektedir. Milli gelir ele alındığında söz konusu ülkenin refah düzeyini belirleyen ve ulusun ne düzeyde zenginleştiğine işaret eden bir ölçüt olarak da kullanılmaktadır. İşin özü, toplumda ne kadar mal ve hizmet üretiliyse toplum o düzeyde refah düzeyini yükseltmiştir varsayımından yola çıkan bir ölçüttür (Erdoğan,1994).

Tabii ki sadece bu ölçütle toplumun refah düzeyi ölçülemez, refah düzeyinin ölçülmesi için ülkeye ait milli gelirin tamamına yakınının toplam nüfusun tamamına yakınına dağılması gerekmektedir. Söz konusu ülke hane halkının ufak bir kısmının refah düzeyi artarken, büyük

bir kısmının ise refahı düşüyor ise refah düzeyinin arttığından söz etmek doğru olmayacaktır (Erdoğan, 1994).

Ekonomik olarak önemli bir ölçüt kabul edilen GSMH kavramı ülkenin kalkınıp kalkınmadığının da bir göstergesinin olmasının yanı sıra GSMH artışı menkul kıymet borsalarında olumlu bir etkiye sebep olan ekonomik göstergelerin başında gelmektedir (Korkmaz ve diğ., 2007, s. 293).

4.2.2 Kişi Başına Harcanabilir Gelir

Kişi başına harcanabilir gelir; milli gelirin kişiler ve hane halkının dağılımı belirten bir ölçüttür. Söz konusu ölçüt, gelir dağılımı, ülke olarak yaşam kalitesi ve ülkedeki yaşayan bireylerin gelirden yararlanabildiklerini ölçen bir kıstas değeridir. Bireylerin çoğunun kişi başına gelirin üstünde gelire sahip olmaları, o ülkede gelir dağılımının o düzeyde düzgün olduğunu göstermektedir. Buda göstermektedir ki, kişi başına harcanabilir gelir oranını o ülkedeki gelir dağılımının ne kadar iyi olduğunu göstermektedir (Bozdağ ve diğ. , s.1).

Ölçüt olarak kişi başına harcanabilir gelirin yüksek olması gelecekte işletmelerin mallarına karşı talebin artacağı bu sebepten dolayı da daha çok tüketim ve tasarrufa sebep olacaktır. Bu durumda menkul kıymet piyasalarını da olumlu yönde bir etkiye sahip olacak ve yatırımcıların yatırım kararlarını o yönde etkileyecektir (Korkmaz ve Ceylan, 2007 s. 293).

4.2.3 Enflasyon

Enflasyon genel fiyat seviyesinde artış olarak kabul edilmektedir ve hisse senedi fiyatlarını ise aynı doğrultuda etkilemektedir. Enflasyon oranı ile ulusal paranın değeri arasında ters bir ilişki olduğundan enflasyon oranının artması ile ulusal para değeri düşecektir. Bu durumda hisse senetlerinin fiyatlarını da yukarıya doğru bir harekete çevirecektir. Bu durumda gösteriyor ki enflasyon ile hisse senetleri fiyatları arasında doğrusal bir ilişki vardır (Karamustafa ve Karakaya, 2004. s: 23-25)

Ancak akademik anlamda yapılan ampirik çalışmalar göstermektedir ki belirli bir kısım bilim insanı enflasyon ile hisse senetleri fiyatları arasında pozitif ilişkiyi kabul ederken diğer taraftan diğer bir grup bilim insanı da negatif yönlü bir ilişkinin var olduğunu varsaymaktadır. (Sayılğan ve Süslü, 2011 s. 74).

Fama (1981) hisse senedi fiyatları ve enflasyon arasında ters ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada hisse senedi fiyatları, firmaların potansiyel gelecek kazançlarını yansıttığından dolayı enflasyondaki artış beklenen getirilerin bugünkü değerini azaltacağından, hisse senedi fiyatlarında ve getirilerinde düşüşe neden olacağı sonucuna ulaşılmıştır. (Altıntaş ve Tombak, 2011, s. 8).

Finans dünyası için bu kadar önemli bir tartışma konusu olan ve hisse senetleri ile enflasyon oranı arasındaki ilişki anlamında fikir ayrılığına düşen bilim insanlarının da yaptığı ampirik araştırmalara dayanarak yatırımcılar içinde enflasyonun etkisi önemli ve özel olacaktır ki bu durumda yatırım yapılan hisse senedinin enflasyon oranının da prim yapıp yapmayacağı anlamına gelen enflasyon riskini ortaya çıkarır.

4.2.4 İşsizlik Oranları

Hem makroekonomik dengenin sağlanması açısından hem de hisse senedi piyasaların da işlem yapan yatırımcıların da arzusu işsizlik oranının düşmesidir. İşsizlik oranının düşmesi o ulusun oransal olarak kapasite kullanımının arttığını, yeni işletmelerin faaliyete başladığının ve ekonomik açıdan iyiye gittiğinin göstergesidir. Dolayısı ile işsizlik oranları aşağı yönlü bir gidişat aldığında hisse senedi piyasalarının da olumlu bir atmosfer içinde olacağını deklare eder (Korkmaz ve Ceylan, 2007, s. 295).

4.2.5 Para ve Maliye Politikaları

Para ve maliye politikası denildiğinde akıllara vergi oranların da zamlar ve yeni vergilerin oluşturulması gelir. Bu durum ise vergiye tabii olan işletme ve hane halkının daha fazla vergi ödeyeceği anlamına gelir ve bu durum tüketicilerin gelirlerin de düşüş ve bu düşüş ile birlikte tüketim hacminde azalmaya sebep olur. Bir yandan hükümet harcamaları yükseleceği için ekonomik anlamda canlılık gözükmese de bütçe açıkları, artan borç ve beraberinde yükselen bir enflasyona sebep olur. Tüm bu sonuçlar ise yeni bir sonuç doğurur ve hisse senedi piyasasını olumsuz yönde etkiler (Korkmaz ve Ceylan, 2007 s. 297).

4.2.6 Para Arzı

Bir ülke ekonomisinde dönen para miktarına denir ve Merkez bankaları tarafından uygulanan politikalarından biridir. Bir ülkede toplam para arzının artırılması demek iç talebi veya faiz oranlarını düşürmeye yönelik bir aktivitedir. Para miktarının artması ile meydana gelen faiz oranında ki düşüş piyasada faaliyet gösteren firmalar maliyeti düşük kredileri tedarikedeceklerdir ve menkul kıymet piyasalarının durumu daha iyiye gidecektir. Ancak bu durum olumlu yönde sonuçlara yol açacağı gibi bazı endişelere de sebep olabilir ki bu endişeler enflasyon ve döviz kuru artışı durumlarıdır (Korkmaz ve Ceylan, 2007, s. 294.).

4.2.7 Bütçe Açığı

Bir ulusun gelir ve giderleri arasındaki dengesizlik olarak tanımlanmaktadır. Bütçe açıklarının önüne geçebilmek için; daha fazla vergi toplanmalı ki bu durum özel sektörde faaliyet gösteren kuruluşların cirolarında düşüşe sebep olacaktır ya da iç borçlanma faiz oranlarını arttırarak iç borçlanma senetlerini daha cazip hale getirilmesidir ki bu durumda da hisse senedi piyasası bu durumdan olumsuz yönde etkilenecektir. Yani halka açık şirketlerin değerleri düşecektir. Bu sebeptendir ki bütçe açıkları menkul kıymet borsasını olumsuz yönde etkilemektedir ve yatırımcıların istemedikleri bir durumdur (Korkmaz ve Ceylan, 2007, s. 295.).

5. SONUÇ

Makroekonomik göstere denebilecek kadar önemli bir parametre olan menkul kıymetler borsası reel sektörün gelecekte nasıl bir durum içinde olacağının habercisidir. Bu yüzden menkul kıymetler borsasında alım satım yapan yatırımcılar öncelikle makroekonomi ve menkul kıymetler borsasının birbiriyle yakından ilişkili ve karşılıklı hassasiyet içinde çalıştıklarını bilmelidirler. Aksi takdirde yatırım kararında önemli rol oynayan temel analiz yöntemi başarılı şekilde yapılamaz. Piyasadaki fiyat dalgalanmaları, trendler ve önemli açıklamalar doğru analiz edilmediği durumlarda yatırımcıyı zarara girecektir.

Ülke ekonomisi hakkındaki değişimler ve anlık açıklamaların sebep olduğu fiyat dalgalanmalarından etkilenmemek, karlı olabilecek alımlar yapma fırsatını yakalamak için piyasadaki tüm açıklamaları takip etmek gerekmektedir. Meşakkatli bir analiz olan temel analizin yolu ise piyasaları yakından takip etmek ve makroekonomik değişimleri doğru bir şekilde yorumlamaktan geçer. Sektör açıklamaları, şirketlerin kamuya deklare ettikleri finansal bilgileri, ülkenin ekonomik durumu, reel sektördeki gelişmeler ve daha birçok açıklama ve haber niteliğindeki bilgileri takip etmek yatırımcı açısından önemli bir hareket olacaktır.

Diğer yandan teknik analiz yöntemine körü körüne bağlanıp alım satımlar yapmak yerine temel analiz, firma analizi ve sektör analizi gibi daha gerçekçi analiz türlerinden faydalanmak yatırımcıya avantaj sağlayacak ve karlı yatırımlar yapmasına yardımcı olacaktır. Bu sayede yatırımcılar zaman ve sermaye kaybının önüne geçebilme şansını yakalayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKSOY, A., (1988). Menkul Kıymet Yatırımlarının Analizi, Ankara: Detay Yayıncılık.
- BAŞOĞLU, U. , CEYLAN, A. , PARASIZ, İ. (2009). Finans (Teori, Kurum, Uygulama) Bursa: Ekin Yayınları
- ÇAPANOĞLU, M.B. (1993). Sermaye Piyasası Özelleştirme Uygulamaları ve Menkul Kıymetler Borsaları. İstanbul: Beta Yayınları.
- İLARSLAN, K., (2014). Hisse Senedi Fiyat Hareketlerinin Tahmin Edilmesinde Markov Zincirlerinin Kullanılması: İMKB 10 Bankacılık Endeksi İşletmeleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma. Journal of Yasar University, 9(35) 6099-6260
- KARAN, M.B., (2004). Yatırım Analizi Ve Portföy Yönetimi, Ankara: Gazi Kitabevi.
- KARAŞİN, A.G., (1987). Sermaye Piyasası Analizleri, Ankara: SPK yayım No:4
- KARSLI, M., (1994). Sermaye Piyasası Borsa Menkul Kıymetler. 4. Baskı, İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- KORKMAZ, T., CEYLAN, A., (2007), Sermaye Piyasası ve Menkul Değer Analizi. 4. Baskı. Bursa: Ekin Yayınları.
- MURPHY, J.J., (1999) , Technical Analysis of The Financial Markets, New York: New York Institute Of Finance.
- ÖZÇAM, F., (1996), Teknik Analiz ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, 1. baskı, Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu.
- ÖZEKŞİ, A., (2005), Kazanma Sanatı, 1. baskı, İstanbul: Alfa Yayınları
- ÖZER, A., KAYA, A., ÖZER, N., (2011), Hisse Senedi Fiyatları ile Makroekonomik Değişkenlerin Etkileşimi. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:26, Sayı:1, Yıl:2011, ss.163-182.
- SARIKAMIŞ, C., (2000). Sermaye Pazarları,4. Basım, İstanbul: Alfa Kitabevi.
- SARIKAMIŞ, C., (2005), ‘‘ Borsada Kar Satışları’’, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 2, s. 21-22
- SAYILGAN, G., SÜSLÜ, C., (2011), Makroekonomik Faktörlerin Hisse Senedi Getirilerine Etkisi: Türkiye ve Gelişmekte Olan Piyasalar Üzerine Bir İnceleme. BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi, Cilt:5, Say: 1.
- SEVİNÇ, E. (2004). Temel Analiz Yöntemi Kullanılarak İMKB’de İşlem Gören Hisse Senedi Fiyatının Belirlenmesi. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 2
- TÜRKO, M., (2002). Finansal Yönetim, 2. Basım. İstanbul: Alfa Yayınları..